

רע"פ 6085/21 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 6085/21

לפני: כבוד השופט ג' קרא

המבקש: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בתיק ע"ו 23332-08-21 מיום 15.8.2021 שניתן על ידי כב' השופט שמואל מלמד

בשם המבקש: עו"ד ענבל מטס; עו"ד אור אבניאון
בשם המשיבה: עו"ד יובל קדר

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט ש' מלמד) בע"ו 23332-08-21 מיום 15.8.2021, בגדרו נדחה ערעור המבקש על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית (להלן: הוועדה הפסיכיאטרית או הוועדה) מיום 4.8.2021, לפיה אין לשחררו מצו האשפוז הכפוי שהוצא בעניינו ולהמירו בצו טיפול מרפאתי.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

1. ביום 3.11.2020 הוגש נגד המבקש כתב אישום שייחס לו עבירות של נסיון כניסה והתפרצות למקום מגורים או תפילה או ממנו ושל היזק בזדון (לפי סעיפים 406(ב) בצירוף 25, 452 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)). על פי עובדות כתב האישום, ביום 27.10.2020 ניסה המבקש להתפרץ לבית כנסת באמצעות לום ומשלא עלה הדבר בידו, ניגש לחלון בית הכנסת והשליך לתוכו נייר בוער, שגרם לנזק לספר קודש, מדף ספרים ופרוכת.

2. בחוות דעת פסיכיאטרית שניתנה בעניינו של המבקש נקבע כי הוא אינו כשיר לעמוד לדין ולא הבחין בין טוב לרע בעת ביצוע העבירות המיוחסות לו.

3. ביום 17.11.2020 ולאחר שקבע כי קיימות ראיות לכאורה, הורה בית משפט השלום על הפסקת ההליכים נגד המבקש לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982) ועל אשפוזו (לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 (להלן: חוקטיפולבחולינפש)) לתקופה של שבע שנים, שהיא תקופתהמאסרהארוכה ביותר מבין תקופות המאסר הקבועות בחוק העונשין לעבירות בגין הועמד המבקש לדין.

החלטות הוועדה הפסיכיאטרית

4. מאז אשפוזו נדון עניינו של המבקש מעת לעת לפני הוועדה. עמדת המחלקה הפסיכיאטריתבהמאושפזהמבקש (להלן: המחלקה), כפישהוצגהלפניהוועדההחל מחודש מרץ 2021, הייתה כי עקב השיפור במצבו המבקש אינו מהווה סכנה מידית לעצמו או לסביבתו, ויש לשחררו מהאשפוז ולהמירו בצו טיפול מרפאתי כפוי. הוועדה לא קיבלה עמדה זו.

5. בהחלטתה מיום 3.3.2021 קבעה הוועדה כי קיימת מסוכנות ברמה בינונית. בהמשך, בהחלטה מיום 26.5.2021 קבעה הוועדה כי מסוכנותו של המבקש נמוכה. יחד עם זאת, נקבע כי מצבו הנפשי של המבקש עדיין אינו מאפשר לשחררו משום שקיים "סיכון ממשי וקונקרטי לכך שהוא יהיה עלול לחזור על מעשיו שבגינם אושפז". זאת, משום שהוא חסר תובנה למחלתו, מאמין כי בית הכנסת גנב - ועדיין גונב - ממנו את כספי הביטוח הלאומי ולכן גם ניסה להציתו ובעבר לא עמד בתנאי טיפול מרפאתי כפוי. לכן סברה הוועדה כי יש לנקוט בהליך הדרגתי של מתן חופשות למבקש (26.5.2021).

גם ביום 4.7.2021 קבעה הוועדה כי מסוכנותו של המבקש נמוכה אך ציינה כי עד להסרת מכשול העברת כספי הביטוח הלאומי שיאפשרו למבקש לשכור דירה למגוריו, לא יהיה בידו להתגורר בדירה. לפיכך, התבקש בית החולים לפעול מול המוסד לביטוח לאומי על מנת להוציא לפועל את תוכנית השיקום קודם לשחרור המבקש וכי תוך שבועיים יימצא פתרון שיאפשר את תחילת שיקומו ואת שחרורו מצו האשפוז.

בהחלטתה האחרונה מיום 4.8.2021 קבעה הוועדה כי מסוכנותו של המבקש נמוכה; כי על המחלקה לפעול למציאת מלווה כך שתאפשר יציאתו לחופשות וכן לפעול לפתיחת חשבון בנק עבור המבקש כך שיוכל לקבל את קצבת הביטוח הלאומי. הוועדה ציינה כי המגמה היא להיעתר לבקשת המחלקה ולשחרר את המבקש אולם וכן כי על רקע נסיבות ביצוע העבירה - בהיותו של המבקש דר רחוב שפעל לנוכח סירוב בית הכנסת לאפשר לו לישון במקום - יש חשש כי אם ישוחרר לפני פתיחת חשבון בנק שיאפשר קבלת הקצבה ושירת מקום מגורים, יבשילו התנאים למצב כפי

שהיה טרם אשפוזו.

על החלטה אחרונה זו ערער המבקש לבית המשפט המחוזי.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

6. בית המשפט המחוזי דחה את ערעורו של המבקש. נקבע כי החוק מצווה את הוועדה לשקול את מצבו הנפשי של החולה ואת מסוכנותו ובמסגרת זו "למלא תוכן זה בשיקולים שקבע המחוקק כלומר תנאי השיקום, נסיבות ביצוע העבירה, עברו הפלילי של המערער (המבקש - ג'.ק) וחלוף הזמן מאז תחילת אשפוזו". בית המשפט הוסיף וקבע כי חשיבות שיקול השיקום היא רבה מאוד, כי המחוקק העניק לשיקול זה את הבכורה והוא השיקול המניעתי היחיד מבין השיקולים.

7. נקבע כי הוועדה התרשמה מהמבקש אינולוקח אחריות על מעשיו; אינו מבין את הפסול במעשיו; ולא שיתף פעולה בעבר עם צוטיפול מרפאתיכפוי שהוצעה אינה ניתנת ליישום בהיעדר חלופת מגורים. נקבע כי להעדר חלופת המגורים מצטרפים חוסר תובנה מצד המבקש למעשיו; חוסר שיתוף פעולה מצידו עם צו מרפאתי בעבר וחוסר בהירות לגבי שיתוף פעולה שלו עם צו לטיפול מרפאתי כפוי כעת. עוד נקבע כי המרת צו האשפוז הכפוי בשלב מוקדם מדי עשויה להביא להישנות עבירות ולנסיגה במצבו של המבקש. לפיכך, סבר בית המשפט כי החלטת הוועדה מצויה במתחם הסבירות ולא נפלה בה טעות שתצדיק התערבות.

המבקש ממאן להשלים עם פסק הדין ומכאן בקשת רשות הערעור שלפניי.

נימוקי הבקשה

8. על פי הנטען הבקשה מעלה סוגיה משפטית עקרונית החורגת מעניינו הפרטני - והיא שאלת היחס הראוי בין סעיפים 28(ב1) ו-28(ב2) לחוק טיפול בחולי נפש בעת החלטה לגבי המשך אשפוזו של חולה תחת צו אשפוז כפוי.

9. לעמדת הסנגוריה הציבורית, המייצגת את המבקש, סעיף 28(ב1) לחוק קובע את הכלל, לפיו בחינת מצבו הנפשי של החולה ומסוכנותו, הנובעת ממחלתו, עומדת בבסיס המשפטי להארכת אשפוזו. כך, ככל שמצבו הנפשי שפיר ומסוכנותו נמוכה, הרי שיש לשחררו. על פי הטענה, סעיף 28(ב2) לחוק מונה רשימה לא סגורה של שיקולים שעל הוועדה לקחת בחשבון בעת בחינת מצבו הנפשי ומסוכנותו של החולה. שיקולים אלה רלוונטיים ככל שבמקרה הפרטני יש בהם כדי להשפיע על מצבו הנפשי של החולה או על מסוכנותו, ואין הם שיקולים בעלי מעמד עצמאי.

10. לפיכך נטען כי בית המשפט קמא שגה בכך שהפך את שיקול השיקום ל"שיקול על" בהכרעתו. את שיקול

השיקום יש לבחון בהיבט הרפואי, כך שהצורך בפתרון מגורים אינו יכול להיחשב צורך שיקומי. בנסיבות המקרה דנן, שיקול השיקום לא הביא את בית המשפט קמא לשנות מקביעת הוועדה בעניין מצבו הנפשי ומסוכנותו הנמוכה, ומשכך יש להורות על שחרור המבקש מצו האשפוז הכפוי.

11. עוד נטען כי הכרעתו של בית המשפט קמא עתידה להביא להמשך אשפוז כפוי של חולים רק משום שהם דרי רחוב או נעדרים תמיכה משפחתית. בית חולים פסיכיאטרי, שתכליתו טיפולית וכמות המטופלים אותם הוא יכול לקלוט היא מוגבלת, אינו מהווה פתרון מגורים חלופי.

תגובתהמשיבה

12. בתגובתה טוענת המשיבה כי דין הבקשה להידחות משום שאין היא מעוררת כל שאלה עקרונית.

13. לעמדתה, בית המשפט קמא דחה את ערעור המבקש בהתבסס על נסיבותיו הפרטניות של המקרה, והשאלה העקרונית הנטענת כלל אינה מתעוררת. שכן, ההחלטה שלא לשחרר את המבקש מצו האשפוז הכפוי אינה נעוצה בהעדרו של פתרון מגורים בלבד, אלא בסיבות נוספות, והן: חומרתהמעשיםשיוחסולמבקשבכתבהאישום; חוסרתובנהשלולמחלתהנפשמההואסובל; חוסרהבנתואתהפסולשבמעשיו; ספקבשיתוףפעולהלאורדבריווועדהכיאינומשוכנעשישצורךבבלתטיפולתרופתימחוץלביתהחולים; העדרשיתוףפעולהעםצולטיפולמרפאתיכפוישניתןלובעבר; הזיקהההדוקהביביצועהעבירותוביןמצבוכדררחובלביןהסיכוןשבשחרורוללאפתרוןמגורים; והתייחסותלפתרוןמגוריםכחלקהכרחיבמניעתהתדרדרותבמצבוההחששמפניביצועעבירהנוספתעלדו.

14. לטענת המשיבה, שחרור המבקש לרחוב ללא כל חלופת דיור, בטרם הוצא לחופשות באופן הדרגתי, כאשר הוא חסר תובנה למחלתו ולצורך בטיפול תרופתי בה, ובעוד ידוע כי לא נטל תרופות בעבר כשהיה תחת צו טיפול מרפאתי וכאשר העדר הדיור עמד בבסיס ביצוע העבירה לכאורה על ידו, אינו סביר. למעלה מן הצורך, טענה המשיבה כי דיור הוא אינו עניין טכני גרידא, אלא חלק מהותי מהליך השחרור ושמירת מצבו היציב של החולה גם מחוץ לתנאי האשפוז ובמניעת התגברות הסיכון הנשקף ממנו והישנות העבירות.

15. עוד הוסיפה המשיבה, כי עמדתה של המחלקה אינה חזות הכל ולא בכדי הוענקה סמכות בנושא לוועדה, לשקול שיקולים רחבים יותר בעת בחינת אפשרות שחרורו של חולה מצו אשפוז, ובהם גם את נסיבות ביצוע העבירה ועברו הפלילי.

16. המשיבהאףעדכנהכינפתחלמבקששבובנק, אליוהועברוכספיםמהביטוחהלאומי - אשראמוריםלשמשאותולצורךשכירתדירה. אולם, מידלאחרהעברתהכספיםהוטלעלחשבונשלהמבקשעיקולבגיןחובמזונותוחובלביטוחהלאומיהוהסיועהמשפטיופעללמנותלמ בקשעורדיןשיסייעלובנושא.

17. לאחר שעיינתי בבקשה על נספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות.

18. הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בלבד, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים; או במקרים יוצאי דופן בהם מתעורר חשש לאי-צדק מהותי או עיוות דין (רע"פ 3269/20 פלוני נ' מדינת ישראל (18.6.2020)).

19. חרף ניסיון המבקש לעטות על הבקשה אצטלה עקרונית, מצאתי כי הטענות המועלות בגדרה נטועות בנסיבותיו הפרטניות של המקרה וכי הן אינן מעלות שאלה משפטית בעלת תחולה רחבה. כמו כן, טענות המבקש אינן מעלות חשש לאי-צדק מהותי או עיוות דין המצדיקים את התערבותו של בית משפט זה ב"גלגול שלישי".

20. אכן העדר מקום מגורים למבקש היווה שיקול מרכזי בפסק דינו של בית המשפט קמא ובית המשפט אף סבר כי המחוקק ביקש ליתן לשיקול זה מעמד בכורה. אולם, הלכה למעשה, ההכרעה בערעור התבססה על מכלול נסיבותיו של המבקש ושל המקרה שחברו לשיקול זה והקנו לו משקל משמעותי. בכלל אלו נמנו הנסיבות הייחודיות לביצוע העבירות; עמדת המבקש ביחס למעשיו; היעדר שיתוף פעולה מצדו עם צו טיפול מרפאתי כפוי שהוצא נגדו בעבר; והקושי ביישום תכנית השיקום, אשר יש לה השפעה על היכולת למנוע הישנות עבירות ונסיגה במצבו, בנסיבות המקרה. כך שלמעשה, מכלול הנסיבות, שהן ייחודיות לעניינו של המבקש, הוא שעמד בבסיס פסק דינו של בית המשפט המחוזי. מבלי לטעת מסמרות בשאלה אם מקום מגורים מהווה שיקול "בעל מעמד בכורה", כלשון בית משפט קמא, מסופקני בהינתן מכלול הנסיבות בעניינו של המבקש שהימצאותו של מקום מגורים הייתה מכריעה את הכף לטובת שחרורו של המבקש מהאשפוז, כפי שפורט לעיל.

21. למעלה מן הצורך, התחשבות במכלול נסיבות המקרה של צו אשפוז כפוי, ובכלל זה שיקולים הנוגעים לנטיית המטופל להפסקת טיפול יזומה; סביבתו המשפחתית-חברתית המאפשרת פיקוח; חומרת העבירה ונסיבותיה - הוכרה בפסיקת בית משפט זה כמבססת קביעה שיפוטית של נאשם בסטטוס של מי שהינו "עדיין חולה" במובנו של סעיף 15(ב) לחוק הטיפול בחולי נפש, שעה שהוא מצוי בתקופת רמיסיה (רע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.2017)).

22. אשר על כן, הבקשה נדחת.

ניתנה היום, י"ג בחשוון התשפ"ב (19.10.2021).

ש ו פ ט